

Список використаних джерел:

1. Геоінформаційна система мінерально-сировинних ресурсів України. Державна служба геології та надр України. URL: <https://www.geo.gov.ua/>
2. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2022 році / Міндовкілля України. Київ, 2023. 184 с.
3. Вернадський В. І. Біосфера і ноосфера. Київ: Наукова думка, 2004. 300 с.
4. Державна стратегія розвитку надрокористування України до 2030 року. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/pro-strategiiu-rozvytku-nadrokorystuvannia-2030-r>

СТРАТЕГІЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ, ВІДНОВЛЕННЯ ТА ОХОРОНИ БІОРІЗНОМАНІТТЯ В КОНТЕКСТІ ВЧЕННЯ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО

Озаров О.С.

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка*

Біосфера – це єдина жива оболонка Землі, у межах якої існує життя. Академік Володимир Вернадський одним із перших усвідомив її глобальне значення для еволюції планети та цивілізації [1, с. 25]. У ХХІ столітті рослинний і тваринний світ перебувають під зростаючим тиском техногенних факторів, що загрожують стабільності біосфери.

На сьогодні флора планети налічує близько 400 тисяч видів вищих рослин, однак більше 40% з них перебувають під загрозою зникнення [2, с. 6]. Основними причинами втрати біорізноманіття є:

- вирубка лісів,
- освоєння територій під сільське господарство,
- забруднення довкілля,
- кліматичні зміни,
- впровадження інвазивних видів.

Особливо тривожним є стан лісів України, де спостерігається скорочення природних лісових екосистем і деградація ґрунтів [3, с. 31].

Фауна світу також зазнає катастрофічного скорочення. За даними WWF, популяції диких хребетних тварин зменшилися на понад 70% за останні 50 років [4, с. 18]. В Україні до Червоної книги занесено понад 1 500 видів флори і фауни.

Техногенні фактори, які розглядав ще Вернадський, набули нині безпрецедентних масштабів:

- забруднення атмосфери,
- радіаційне забруднення,
- хімічне отруєння води та ґрунтів,
- шумове та світлове забруднення [1, с. 40].

Україна має понад 8% заповідного фонду, але цієї площі недостатньо [5, с. 15]. Необхідно розширювати заповідники, національні парки, заказники, забезпечувати охорону буферних зон.

Потрібна системна робота зі збереження рідкісних видів: виведення в розсадниках, повернення у природне середовище, контроль генофонду [6, с. 10].

Використання супутникового моніторингу, ГІС-технологій, біоіндикаторних видів дозволяє ефективно відслідковувати зміни в екосистемах.

Відновлення природних екосистем має включати: лісовідновлення з акцентом на місцеві види, ренатуралізацію річок, очищення забруднених територій, розвиток екологічної освіти [7, с. 7].

Вернадський вважав, що людство є геологічною силою, яка перетворює біосферу в ноосферу – сферу розуму. Сьогодні його ідеї надзвичайно актуальні [1, с. 45].

Таким чином, рослинний і тваринний світ зазнає безпрецедентного антропогенного навантаження. Збереження та відтворення біорізноманіття – критично важливе завдання сьогодення. Тому, всі зусилля необхідно спрямовувати на міжнародну співпрацю, природоохоронну політику, активізацію науки й громадськості.

Список використаних джерел:

1. Вернадський В.І. Біосфера. Київ: Наукова думка, 2015. 256 с.
2. Global Biodiversity Outlook 5. Secretariat of the Convention on Biological Diversity, 2020. 112 p.
3. Ліси України: сучасний стан та перспективи. / За ред. П.Ю. Шевчука. Львів: УкрЛісПроект, 2021. 96 с.
4. WWF. Living Planet Report 2022. Gland, Switzerland: WWF International, 2022.
5. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Щорічна доповідь про стан навколишнього середовища, 2023
6. Червона книга України. Тваринний і рослинний світ / За ред. І.А. Акімова. Київ: Глобал Консалт, 2021. 600 с.
7. Стратегії екологічного відновлення в умовах постконфліктних територій: аналітична записка. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2023. 48 с.

РОЛЬ ПРЕДСТАВНИКІВ РОДИНИ *BETULACEAE* У ФОРМУВАННІ ДЕНДРОФЛОРИ УРБООЦЕНОЗІВ м. ПОЛТАВА

Орловський О.В.

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка*

Інтенсивна урбанізація призводить до трансформації природних рослинних угруповань, зокрема деревного ярусу, що є ключовим